

Nenad S. Miloșevici, *Dumnezeiasca Liturghie – centrul cultului ortodox. Legătura indisolubilă a Sfinteleor Taine cu dumnezeiasca Euharistie*, traducere de pr. prof. Ioan Ică sr, Editura Deisis, 2012, 237 p.

Studiul teologului sârb Nenad Miloșevici este structurat în patru părți: Tainele Botezului și Mirungerii, a Nunții, a Maslului și a celorlate Taine grupate, în legătura lor cu dumnezeiasca Euharistie.

Prima parte intitulată *Tainele Botezului și Mirungerii în legătura lor cu dumnezeiasca Euharistie* are patru capitole. După o scurtă retrospectivă istorică, sunt analizate în detaliu rânduielele celor trei taine descrise în literatura bisericească și în manuscrisele liturgice. Conform celor afirmate de teologul sârb, Botezul și Mirungerea se celebrau înaintea Euharistiei. În primele secole citirile biblice din cadrul Euharistiei erau alese liber fiind transferate în cadrul privegherii ce avea loc înaintea Botezului. Începând cu secolul IV Tainele Botezului și Mirungerii erau legate de ziua Sâmbetei Mari. În timpul privegherii catehumenii erau pregătiți prin ultimele celebrări prebaptismale, care cuprindeau lepădarea de Satana, alăturarea sau adeziunea la Hristos și mărturisirea credinței. Tradiția manuscriselor liturgice referitoare la legătura Botezului și Mirungerii cu Liturghia poate fi urmărită abia din secolul VIII, de când datează cunoscutul Evhologhiu-Codex Barberini 336. De foarte devreme se întâlnesc mărturii manuscrise privitoare la celebrarea sfântului Botez independent de dumnezeiasca Liturghie, păstrându-se, totuși, conștiința cuminecării neofiților, dar încă din secolul XI întâlnim manuscrise liturgice în care Taina Botezului se săvârșește fără cuminecarea neofiților. În capitolul al IV-lea intitulat *Modul actual de celebrare a Tainelor Botezului și Mirungerii și restabilirea lui* se arată că numărul mare al copiilor și pericolele la care erau expuși au contribuit la uitarea practicii tradiționale a botezurilor în grup în zile consacrate anume pentru botez. Generalizându-se practica botezării pruncilor sub presiunea mortalității infantile, se înmulțesc numărul zilelor de Botez și a celebrării slujbei în afara Liturghiei și a sinaxei bisericești (în timpul dominației imperiului otoman majoritatea botezurilor se celebrau în case). Atunci când Botezul nu a mai avut ca urmare firească intrarea dumnezeieștii Liturghii s-a ajuns ca fiecare dintre cele trei părți constitutive ale unicei Taine a inițierii creștine să capete un caracter sacramental special, devenind trei Taine de sine stătătoare, deși ele au fost întotdeauna interdependente. Sfântul Botez ca Taină a zidirii Bisericii nu poate fi celebrat fără trupul Bisericii. Dar pentru că există o legătură intrisecă între Biserică și Euharistie, de aici decurge că Botezul se leagă în chip firesc de Sinaxa euharistică. Concluzia teologului sârb este că Tainele Botezului, Mirungerii și Euharistiei constituiau Taina unică a inițierii creștine fiind necesară restabilirea singurei rânduieli corecte a